

Praca na konkurs

„Ad fontes! Odkrywamy tajemnice Kalisza i regionu kaliskiego”

Kultura ludowa w powiecie kaliskim – cz. I

Autorki

Amelia Biernacik

Agata Głąb

Alicja Langa

Opiekun

Alicja Krajewska

Szkoła Podstawowa w Brzezinach

Pieśni na co dzień i od święta

Twórcy ludowi z Gminy Brzeziny
- sprzed kilkudziesięciu lat

Pieśni miłosne zalotne

1. Antonina Nowacka – śpiewaczka ludowa z Ostrowa Kaliskiego, 1968 rok

Ostrów Kaliski pow. Kalisz 29 III 1968
Antonina Nowacka, ur. 1902

$\text{♩} = 124 (13'')$

1. Cho - dzi - ła dzie - wczy - na po po - rym - bie
cho - dzi - ła dzie - wczy - na po po - rym - bie
no - si - ła ko - szy - czek na żo - lyn - dzie
no - si - ła ko - szy - czek na żo - lyn - dzie.

1. |: Chodziła dziewczyna po porymbie :|,
|: nosiła koszycek na żolyndzie :|.
2. |: Oj, chłopcy ji go wydziyrali :|,
|: aże ji fartuszek potargali :|.
3. |: Oj, chłopcy, chłopcy, wydziyrajcie :|,
|: ale mi fartuszka nie targajcie :|.

Pieśni miłosne zalotne

2. Goście weselni, w tle muzykanci. 1937 rok

Ostrów Kaliski pow. Kalisz 29 III 1968
Antonina Nowacka, ur. 1902

$\text{♩} = 126 \text{ (17"')}$

1. Za ko - ło - czko ku O - stro - wa wo - ko - ło - czko wo - da pły - nie
wszy - stkie ła - wki za - bra - ła a - by je - dna zo - sta - ła.

1. Za kołeczko ku Ostrowa,
wokołeczko woda płynie,
|: wszystkie ławki zabrała,
aby jedna została :|.
2. Co miłuski po niej chodził
i swą miylą po niej wodził,
|: urwał jabko w ogrodzie
i tulał je po wodzie :|.
3. Tulaj mi sie i obracaj,
nigdy mi sie nie powracaj,
|: tulaj mi sie, tulu lu,
ku mymu pociyszyniu :|.
4. Jabłuszko sie zakulało
i w okienko zapukało,
|: śpisz, miłuska, czy czujesz,
czy innygo nocujesz? :|
5. A ja nie śpie i nie czuje,
i innygo nie nocuje,
|: tylko ciebie, Janiku,
na tym siwym koniku :|.
6. Po czymżeś mie ty poznała,
żeś mie Janikiym nazwała,
|: poznałam cie po chodzie,
po twy piyknyj urodzie :|.

Pieśni miłosne zalotne

3. Stanisława Kania – śpiewaczka ludowa z Ostrowa Kaliskiego w oryginalnym stroju ludowym, 1968 rok

Ostrowo Kaliski pow. Kalisz 22 VII 1968
Stanisława Kania, ur. 1891

$\text{♩} = 129 (13'')$

1. Dro - bny dy - szczyk pa - da ro - si - czka sie sia - da
na sa - dzie wi - śnio - wym wstaj ty mo - ja mi - ła
mo - ja naj - mi - lej : sza bo już świta - ta dziyń bia - ły.

11-13

zur. 3. mo - ja dro - ga ma - mo wraz mi - le.

1. Drobny dyszczyk pada,
rosiczka sie siada
na sadzie wiśniowym;
wstaj ty, moja miła,
moja najmilejsza,
bo już świta dziyń biały.
2. Dzyń biały świta,
mamula sie pyta,
gdzieś wianek podziała;
ty dzisiejszy nocy,
prawie o północy
Jasienkowi gom dała.
3. Wy, mamó, śpicie,
wy i nic nie wycie,
dziś moje wesele;
żebyście wy wstali,
rozpamiyntywali,
moja droga mamó, wraz mile.

Zalotne przyśpiewki

4. Marianna Bartzak – śpiewaczka ludowa
z Ostrowa Kaliskiego, 1968 rok

Ostrów Kaliski pow. Kalisz 22 VII 1968
Marianna Bartzak, ur. 1893

$\text{♩} = 120 (8'')$

1 Tum ry - tkum tum ry - tkum na pie - cu sie - dzia - ła

tum ry - tkum tum ry - tkum na mnie spo - glun - da - ła.

1. Tum rytkum, tum rytkum,
na piecu siedziała,
tum rytkum, tum rytkum,
na mnie spoglundała.
2. Tum rytkum, tum rytkum,
nie spoglundej na mnie,
tum rytkum, tum rytkum,
bo nie pójdziesz za mnie.

Pieśni o matce i córce

5. Przerwa w pracy (wieś Zajączki, lata powojenne)

Ostrów Kaliski pow. Kalisz 22 VII 1968
Maria Szuleta, ur. 1899

$\text{♩} = 78 (9'')$

1. Ma - mu - lu mo - ja na - ucz mie ro - bić
bo mie nie we - źnie ża - den kró - le - wicz.

1. Mamulu moja, naucz mnie robić,
bo mie nie weźnie żaden królewicz.
2. Tylko mnie weźmie szewczyk ubogi,
bynde nosiła skórki do wody.
3. Skórki do wody, skórki wod wody,
bynde płakała swoji urody.
4. |: Urodo moja, gdzieś mi sie działa,
gdziem wołki pała, tam sie zuostała :|.

Pieśni o matce i córce

6. Po pracy (wieś Zajączki, lata powojenne)

Ostrów Kaliski pow. Kalisz 29 III 1968
Antonina Nowacka, ur. 1902

$\text{♩} = 180 (20'')$

I. Ma - mo mo - ja do - dej - cie mi ra - dy
bo mi cho - dzi pod o - kiyn - ko bo mi cho - dzi pod o - kiyn - ko
bo mi cho - dzi pod o - kiyn - ko bar - dzo chło - pak mło - dy.

1. Mamo moja, dodejcie mi rady, 2. Córku moja, ja ci rady dodam,
|: bo mi chodzi pod okiynko, |: jak ci przyjdzie pod okiynko,
bo mi chodzi pod okiynko, jak ci przyjdzie pod okiynko,
bo mi chodzi pod okiynko, jak ci przyjdzie pod okiynko,
bardzo chłopak młody |: to mu każ iść do dóm :|.

3. Mamo moja, wy mi źle radzicie,
|: bo mi za niym serce boli,
bo mi za niym serce boli,
bo mi za niym serce boli,
wy o tym nie wycie :|.

Ostrów Kaliski pow. Kalisz 22 VII 1968
Stanisława Kania, ur. 1891

mel. nr 466

1. O mój Boże, mój Boże,
mama mi się żyć koże,
a jo taki chłopot miała,
jak ja byde z chłopym spała.

Pieśni o starym mężu

Ostrów Kaliski pow. Kalisz 22 VII 1968
Maria Szuleta, ur. 1899

7. Przy wykopkach (wieś Zajączki, lata powojenne)

1. Starygo mi namówiono,
nie mówił mi nigdy żono,
zawsze hałas i chłopuoty,
naganił mnie do roboty.

2. Starygo mi namówiono,
mieć jo go musze, a musze,
jak go włoże pod pierzyne,
dziada zadusze, zadusze.

Ballady

Ostrów Kaliski pow. Kalisz 22 VII 1968
Bronisława Puchała, ur. 1934

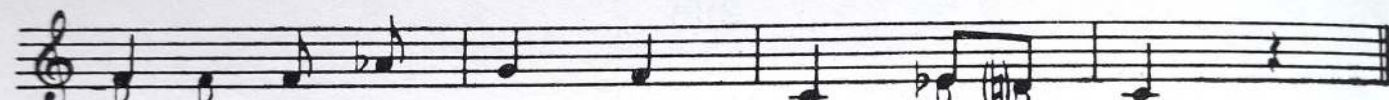
$\text{♩} = 104 (16'')$

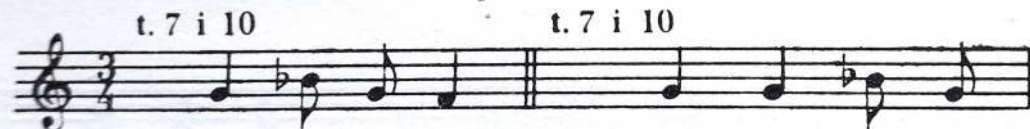
1. Oj w le - sie w le - sie pod so - snom oj w le - sie

w le - sie pod so - snom sie - dział tam Ja - nek ze Zo - chnom

sie - dział tam Ja - nek ze Zo - chnom.

zwr. 4 za - bi - ję cię   zwr. 6 wy - ma - wia - ła
zwr. 7 wy - ma - wia - ła (tylko t. 7)
zwr. 8 wy - ma - wia - ła

1. |: Oj, w lesie, w lesie pod sosnom :|
|: siedział tam Janek ze Zochnom :|.
2. |: Oj, dobrze im sie siedziało :|,
|: póki im słoneczko świeciało :|.
3. |: A gdy słoneczko zagasło :|,
|: chodźmy, Zosieńko, za miasto :|.
4. |: Oj, Zosiu, Zosiu, zabiję cię :|,
|: białymi listkami przykryję cię :|.
5. |: Oj, Janku, Janku, dlaboga :|,
|: daj mi wymówić trzy słowa :|.
6. |: Gdy pierwsze słowo wymawiała :|,
|: to Wisła wode wylewała :|.
7. |: Gdy drugie słowo wymawiała :|,
|: to w lesie sosna zadrzała :|.
8. |: Gdy trzecie słowo wymawiała :|,
|: to mama w domu usłyszała :|.
9. |: Oj, bracia, bracia, wstawajcie :|,
|: swojej siostrzyczki szukajcie :|.
10. Gdy bracia wstali, |: poszli do lasu ciemnego :|,
|: tam nie ujrzeli nikogo :|.
11. |: Tylko Zosieńke zabitom :|,
|: pod dembem liśćmi przykrytom :|.

Tematyka społeczna - odrębności lokalne

8. Eleganka na pamiątkowej fotografii, lata powojenne

Ostrów Kaliski pow. Kalisz 22 VII 1968
Stanisława Kania, ur. 1891

mel. nr 88

1. Chucioż ci jo ostrowiunka,
to jo nie pani, nie pani,
ni mum jo ci sukiynecek
z falbaneckami, da dana.
2. Ni mum jo ci sukiynecek
jyno stunicki, stunicki,
a stunicki krótkie w pasie
i trzewicki na uobcasie.
3. Coś mi darowoł, chłopoku,
cwoś mi darowoł, darowoł,
pierściunyszek na paluszek,
jeszczyś żałowoł, buodejcie.
4. |: Co to za dary, za dary :|,
pieściunyszek na paluszek,
jeszczy za mały, da dana.
5. uOj, i do ty chłopcze, do ty,
anó co mo pieszczyn złoty,
a i kuorole na szyji,
anó dukoty w kieszyni.

Ostrów Kaliski pow. Kalisz 29 III 1968
Marianna Bartczak, ur. 1893

♩. = 72 (10")

Two staves of musical notation in 3/4 time. The first staff contains the melody for the first line of the song, and the second staff contains the melody for the second line. The lyrics are written below the notes.

Nie po-ja-de bez Dym-bi-ce dy ta sa-me ca-ro-uni-ce
a po-ja-de bez te ły-ki do ty ładny uo-stro-wiun-ki.

1. Nie pojade bez Dymbice,
dy ta same carownice,
a pojade bez te łuki
do ty ładny uostrowiunki.

Przyśpiewki do zabawy

9. Muzykanci –
Zajączki, 1937 r.

Brzeziny pow. Kalisz 29 III 1968

Eugenia Pietrzak, ur. 1904

♩. = 80 (9'')

1. Za-grej-że mi ty gro - czy - ku bo mam ro - se

na trze - wi - ku za - grej - że mi ja - ko

ła - dnie to mi ro - sa z nie - go spa - dnie.

1. Zagrejże mi ty, groczyku,
bo mam rose na trzewiku,
zagrejże mi jako ładnie,
to mi rosa z niego spadnie.

2. Zagrejże mi jakum takum,
aby wesołom, wesołom,
a jō niech sie natańcuje
z dziewczuchom swojom, da dana.

3. Zagrejże mi ty, groczyku,
we śtyry struny, a struny,
jak sie pyrki ugotujum,
dom ci łupiny, łupiny.

4. Ty, groczyku, bydziesz w niebie,
a basista koło ciebie,
bymbynista bydzie w piekle,
bydzie jeździł na pomietle.

Przyśpiewki do zabawy

Ostrów Kaliski pow. Kalisz 29 III 1968
Waleria Bartczak, ur. 1932

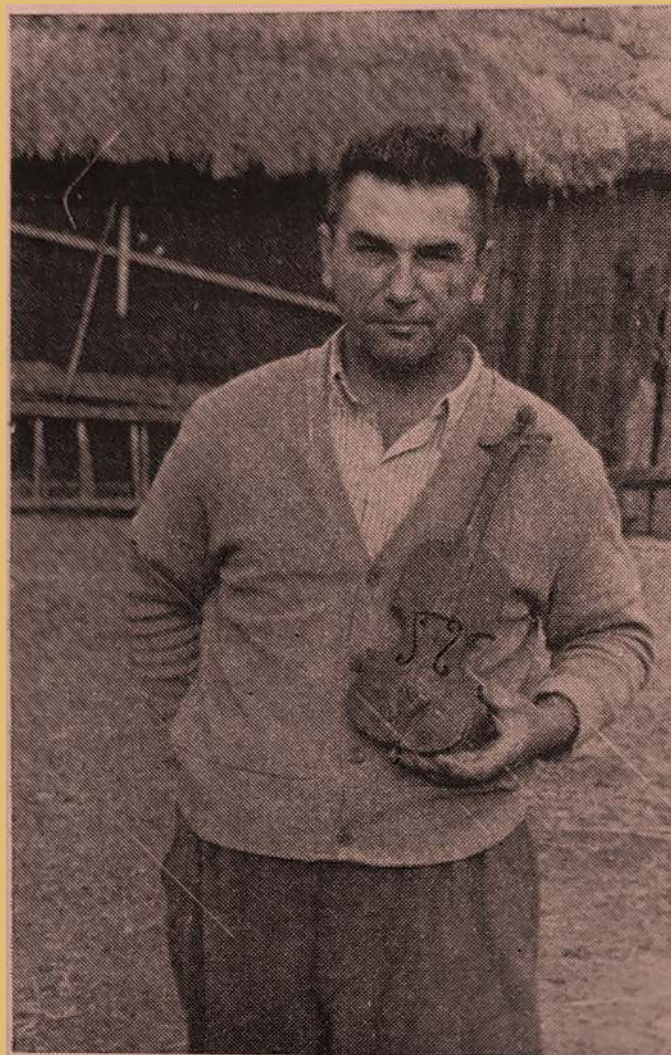
$\text{♩} = 106 (9'')$

Od Ka - li - sza for - nol je - dzie   o - bro - bia - ne   dc - ski wie - zie
o - bro - bia - ne   czte - ry kan - ty   za - graj - cie mi   mu - zy - kan - ty.

1. Od Kalisza fornol jedzie,
obrobiane deski wiezie,
obrobione w cztery kanty,
zagrajcie mi, muzykanty.

10. Ignacy Biernacik - basista z Zajączek, 1968 rok

Przyśpiewki do zabawy

11. Zenon Starecki z Bugaja – budowniczy skrzypiec dziecięcych i normalnych, bębenków jednostronnych, 1968 rok

Ostrów Kaliski pow. Kalisz 22 VII 1968
Stanisława Kania, ur. 1891

$\text{♩} = 70 (12'')$

Trę - ce smy - czki - ym skrzy - pki gra - jum pod ko - lan - ka
nó - żki drga - jum na skrzy - pkach trzy strun - ki
na gło - wie koł - tun - ki sie wiy - - wa - jum.

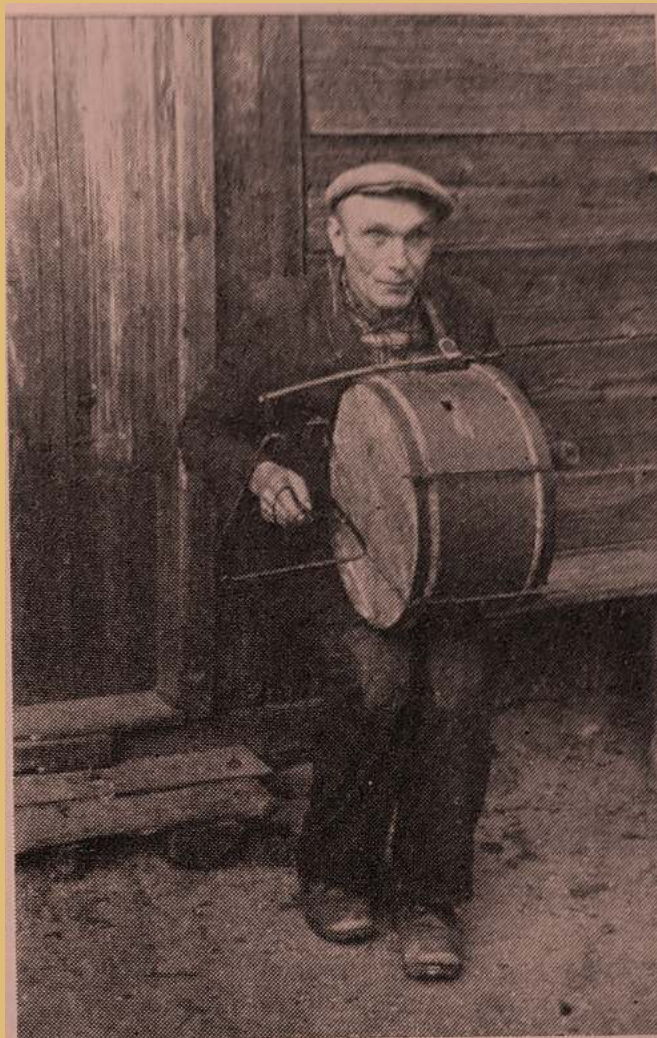
1. Tręce smyczkiem, skrzypki grajum,
pod kolanka nóżki drgajum,
na skrzypkach trzy strunki,
na głowie kołtunki sie wiywajum.

Ostrów Kaliski pow. Kalisz 22 VII 1968
Stanisława Kania, ur. 1891

mel. nr 145

1. Mój kóniczek kary
za ćtyry talary,
a uón sobie |: w sadzie je :|,
mam dziewczynyne ładnom
i do tańca zgrabnom,
ale tylko |: w niedziele :|.

Przyśpiewki do zabaw

12. Stanisław Mielczarek z Moczalca – budowniczy
bębna ze stalką, 1968 rok

Ostrów Kaliski pow. Kalisz 22 VII 1968
Stanisława Kania, ur. 1891

mel. nr 88

1. Zagrejże mi, miły grala,
przyniese ci ćtyry jaja,
bo dzisiej bym ci przyniesła,
alie mi kurka nie zniesła.
2. Ty mi wygrowej, grocyku,
ty mi wygrowej, wygrowej,
tom dziywcyne, tom jedynom,
to mi namowiej, da dana.
3. |: Dociųgej smyckiym, a smyckiym :|,
a co smyckiym nie dociųgnies,
to jo trzewickiym, da dana. Hu hu.

Pieśni różne

13. Żniwa na polu pod lasem – lata powojenne

Ostrów Kaliski pow. Kalisz 22 VII 1968
Stanisława Kania, ur. 1891

$\text{♩} = 77 (14'')$

Nie pój-de jo przez bór sa - ma bo sie bo - je
"o - stro - wia - na bo "o - stro - wian sie - dzi w li - pie
i wy - trzy - szczo na mnie śly - pie "o nie śly - pie
ji - no "o - cy a l' o - bo - ga bo wy - sko - cy.

1. Nie pójde jo przez bór sama,
bo sie boje "ostrowiana,
bo "ostrowian siedzi w lipie
i wytrzyszczo na mnie ślypie;
"o nie ślypie, jino "ocy,
a l'oboga, bo wyskocy.

Pieśń przed domem weselnym

Ostrów Kaliski pow. Kalisz 22 VII 1968
Maria Szuleta, ur. 1899

$\text{♩} = 180 (12'')$

1. °O - twiy - raj wro - ta a wro - ta °o - twiy - raj wro -
- ta a wro - ta a niech num sie nie °o -
- trzų - so k°ó - nik ze zło - ta ze zło - ta.

1. |: °Otwiyraj wrota, a wrota :|,
a niech num sie nie °otrzųso
k°ónik ze złota, ze złota.
2. Kónik złoto °obsypany
nie da sie chwytać, a chwytać,
a nie chce sie młodo panna
z nami przywitać, przywitać.

14. Powitanie w domu weselnym panny młodej przy dźwiękach muzyki - 1968 rok

Pieśń weselna

15. Goście weselni z muzykantami – 1937 rok

Brzeziny pow. Kalisz 29 III 1968
Katarzyna Bilska, ur. 1909

1. Na wesele mie prosiyli,
ale nie do woli moji,
uo bo mi nie zaproszum
uody rodzineczki moji.

Pieśń weselna

Brzeziny pow. Kalisz 29 III 1968
Katarzyna Biliska, ur. 1909

2. Prosili mnie na wesele,
jo piniyndzy ni mom wiele,
trzeba by sie zapożyczyć,
weselowi dobrze życzyć.

16. Panna młoda z siostrami - lata powojenne

Pieśń weselna

17. Zdjęcie ślubne - 1937 rok

Ostrów Kaliski pow. Kalisz 22 VII 1968
Maria Szuleta, ur. 1899

$\text{♩} = 180 (18'')$

1. Jak zo - ba - czysz ty chło - pa - ku te - go mło - dziu -
- na bo - cia - na jak by - dzie miół no - gi
sła - be za - przuż kó - nie jedź po ba - be.

1. Jak zobaczysz ty, chłopaku,
tego młodziuna bociana,
|: jak bydzie miół nogi słabe,
zaprzuż kónie, jedź po babe :|.

2. uO, powiedzieli ludzie
da, że młody ubogi,
|: da uón ji kupiuł suknie
da, do samyj podłogi :|.

3. uOj, do samy podłogi
da, i białe trzewicki,
|: da, a jeszczy ji kupił
da, dziycie do kolybki :|.

Źródło tekstu i pieśni:

Lisakowski Jarosław, Pieśni kaliskie, Kraków 1971.

Źródła fotografii:

Nr 1,3,4,10,11,12 - Lisakowski Jarosław, Pieśni kaliskie, Kraków 1971.

Nr 2,5,6,7,8,9,10,13,14,15,16,17 - ze zbiorów Alicji Krajewskiej

Pieśń w wykonaniu zespołu „Brzezinianki”:

https://www.youtube.com/watch?v=Ou7_V5Dms4Y